

ЛІСТЫ НА ШЛЯХАХ ПЕРАМОГІ

з фондаў Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры

“ТАВАРЫШ АТРАХОВІЧ, ГЭТА ЦЯЖКА...”

г. Шахты 6 VII-43 г.

Здравствуйте, тов. майор!

Шлю привет от мало известного Вам товарища Фокина Я. Е. Тов. Атрахович! Мы с Борисом, как Вам известно, выехали на фронт 26 XI-42 г. в район Дона Н Мамон. 17 XII-42 г. мы перешли в наступление, продвигались вдоль Дона на Ростов и в районе ст. Тацинская Ростовской области 24 XII-42 г. мы попали в окружение, лишь только одним взводом вследствие выхода из строя тягачей. Мы решили выходить из окружения и 26 XII мы оставились на дневку в стогах среди поля. Часов в 12 дня нас обнаружили немцы и с двух броневиков начали нас обстреливать. И из 18 человек осталось лишь 3 человека, но в числе 3-х человек моего лучшего товарища Бориса Кондратьевича не оказалось. Тов. Атрахович, это тяжело, но что поделаешь. Я отомстил за него: убил немца-офицера. А пока до свидания. Если буду в Москве, зайду. Это Вам пишет тот, который с Борисом был у Вас в гостях в гостинице “Москва”.

Будьте здоровы. Мужайтесь. Жму Вашу руку.

Франтавы ліст – не проста дакумент. Гэта жывая гісторыя, захаваныя праз дзесяцігоддзі моманты роспачы і надзеі. Адны допісы поўняцца спадзевам і ўпэўненасцю ў перамозе над ворагам, іншыя нясуць сумныя весткі...

У фондах Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры захоўваецца ліст Я. Е. Фокіна ад 6 ліпеня 1943 г., адрасаваны К. Атраховічу, пісьменніку Кандрату Крапіве, дзе паведамляецца пра гераічную смерць старэйшага сына творцы – Барыса. Як і многія маладыя людзі таго часу, Барыс Кандратавіч патрапіў на фронт наўпрост з тэрміновай службы ў пачатку 1941 г., ваяваў у зенітна-артылерыйскім палку. У захаваным лісце апісваюцца падзеі снежня 1942 г. у станіцы Тацынская.

Станіца Тацынская Растоўскай вобласці ў 1942 г. стала чарговым этапам у разгроме вермахта ў Вялікай Айчыннай вайне. У гэты час ішлі актыўныя баявыя дзеянні на Паўднёвым фронце. У пачатку 1942 г. нямецкае войска пачало наступленне на поўдзень ў кірунку Каўказа, імкнучыся захапіць стратэгічна важныя раёны і нафたвыя радовішчы. Станіца Тацынская знаходзілася на шляху нямецкіх войскаў, у выніку чаго стала арэнай баявых дзеянняў.

Перад Чырвонай арміяй стаяла задача: авалодаць важным чыгуначным вузлом і разграміць буйны варожы аэрадром, які падтрымліваў акружэнцаў у Сталінградзе. 23 снежня 1942 г. савецкія салдаты наблізіліся да ст. Тацынская. 24 снежня чырвонаармейцы пачалі атаку адной з трох танкавых брыгад корпуса супольна са стралковымі часцямі. Дзве іншыя рушылі ў бок аэрадрома. Праціўнік не здолеў своечасова арганізаваць добрую абарону адразу ў двух кірунках, з-за чаго нямецкі гарнізон быў амаль цалкам разбіты.

Камсорг Я. Фокін у лісце апісвае момант, калі іх узвод трапіў у акружэнне і быў абстраляны з нямецкага боку. З васьмнаццаці чалавек выжылі толькі трое, сярод якіх не было Барыса Кандратавіча, пра што яго сябар і паведаміў Кандрату Атраховічу. Ліст быў напісаны толькі праз паўгода пасля падзей. А першапачаткова сам Я. Фокін, як і Барыс Атраховіч, лічыўся зніклым без вестак.

Падрыхтавала **Аляксандра ДОЎНАР**,
навуковы супрацоўнік навукова-асветніцкага аддзела
Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.